

EGY BANGLADESI KÖZGAZDÁSZ KAPTA A NOBEL-BÉKEDÍJAT

A „SZEGÉNYEK BANKÁRA” EGY FILLÉRES KÖLCSÖNNEL KEZDTE

1. Muhammad Junusz bangladesi közgazdász és az általa alapított és vezetett, mikrohitelvezéséről híres, a szegénység elleni harc jegyében kisembereknek és elesetteknek is kölcsönző Grameen Bank kapja 2006-ban a Nobel-békedíjat – jelentette be pénteken Oslóban Ole Danbolt Mjös, a Nobel-békedíj Bizottság elnöke.
2. A most 66 éves gazdasági szakember, Junusz, illetve bankja a vidéki szegények legszegényebbjének is nyújt hitelt dél-ázsiai hazájában, a világ egyik legszegényebb és „legzsúfoltabb” országában, ahol 147 millióan laknak 144 ezer négyzetkilométeren, tehát Magyarországnál csak mintegy másfélszer nagyobb területen.
3. „Tartós béke nem érhető el, ha a lakosság jelentős része nem kap lehetőséget arra, hogy kikeveredjen a szegénységből. A mikrohitel az egyik az ilyen lehetőségek közül” – hangzott el a bizottsági elnök döntésének indoklásában. „Junusz olyan kiemelkedő egyéniség, aki képes volt a gyakorlatba átültetni egy nemes elképzelést, és ezzel embermilliók javát szolgálja. [...] Minden embernek megvan a joga és a képessége ahhoz, hogy elfogadható életet éljen. Junusz és bankja megmutatta, hogy még a legszegényebbek is tehetnek valamit előrejutásukért” – áll továbbá az indoklásban.
4. A „szegények bankáraként” emlegetett kitüntetett úgy fogalmazott a norvég NRK rádióknak adott nyilatkozatában, hogy „a bizottság támogatta döntésével annak az álomnak a megvalósulását, amely szerint meg lehet szabadítani a világot a szegénységtől”.
5. Az 1976-ban alapított Grameen Bank bevett gyakorlata szerint a nincstelen hiteligenlők ötös csoportokban vehetnek fel hitelt, és kölcsönösen segíteniük kell egymást a törlesztésben. A pénzintézet nem követel meg az igénylőktől semmilyen más fedezetet, biztosítékot. (Később számos más pénzintézet is átvette a világ minden táján a Junusz által meghonosított mikrohitel-konstrukciót.)
6. 2004 óta a bank koldusoknak ad hitelbe mobiltelefonokat, hogy ne csak kéregeessenek, hanem szolgáltatást is ajánlhassanak a reménybeli alamizsnálkodónak¹: megkérdezik az illetőtől, nem kell-e telefonálnia. A bank így lényegében utcai telefonokat állított hadrendbe, méghozzá személyzettel. Az elképzelés bevált, a koldusok mobiltelefonos szolgáltatása kelendővé vált, mert még kevés a mobiltelefon ebben az országban, és az utcai telefonkészülékek hálózata sem sűrű.
7. A norvég parlament (storting) által kijelölt ötfős Nobel-békedíj Bizottságnak (más nevén Norvég Nobel-bizottságnak) sikerült ismét meglepnie a világot, hiszen a nemzetközi sajtó feltételezett esélyesei között egyáltalán nem szerepelt Junusz neve. (A legtöbben Martti Ahtisaari volt finn elnökre tippeltek a világ sajtójában a 191 jelölt közül. Ő elnökölt ugyanis azokon a tárgyalásokon, amelyek békeegyezségre vezettek 2005 augusztusában az indonéz kormány és az Aceh tartománybeli lázadók között. Az utóbbi időkben ez volt az egyetlen békefolyamat, amelyben eredmény született.)
8. Ám a bizottság, mint döntésének indoklásában utal is rá, igyekszik tágan értelmezni a béke fogalmát, és nemcsak a közvetlen, politikai jellegű béketeremtő, békemegőrző tevékenységet jutalmazni, hanem azoknak a tevékenységét is méltányolni, akik az emberi lét minőségének javításával hozzájárulnak a tartós béke alapjainak lerakásához.

¹Alamizsnálkodó: koldusnak adományt ad..

9. Mint minden évben, most is december 10-én, a díjalapító, Alfred Nobel svéd gyáros, tudós (a dinamit feltalálója) és filantróp² halálának évfordulóján adják át a díjat a kitüntetett személynek vagy szervezetnek. Tavaly a Nemzetközi Atomenergia-ügynökség és egyiptomi vezetője, Mohammed el-Baradei kapta.
10. A 10 millió svéd koronával (1,1 millió euró) járó békedíj az egyetlen a Nobel-díjak közül, amelynek odaítéléséről Norvégiában, nem pedig Svédországban döntenek. Alfred Nobel maga akarta így, de magyarázatot nem adott rá. Nobel életében Norvégia a svéd királysághoz tartozott. Külpolitikai kérdésekben csak a svéd parlament dönthetett, a korlátozott szuverenitású Norvégia parlamentje nem. Sokan feltételezik: a svéd díjalapító azért döntött így, mert azt gondolta, hogy ha svéd bizottság hozna erről határozatot, az nagyobb mértékben ki lenne téve a mindenkori svéd kormány manipulációinak és nyomásának. Arra persze nem számíthatott, hogy kilenc évvel halála (1896) után Norvégia elszakad Svédországtól, és függetlenné válik.